

17. tia'al ka yanak jets'eknakil yéetel toj kuxtal Méxicoe' k'a'abete':

- ma' u yantal corrupción
- jala'acho'obe' ka u beeto'ob ba'ax ku ya'alik yaan u beetiko'ob
- ka chiimpolita'ak páajtalilo'ob tumeen jala'acho'ob.
- Ka beeta'ak u bo'otik si'ipil máax ku beetik ba'ax k'aas.
- Ka chiimpolita'ak a'almajt'aanilo'ob tumeen tu láakal máak.
- Ma' u yantal sajbe'etsilil ti' toj óolal

18. tia'al ka yanak tojil kuxtal yéetel jets'eknakile', yaan in beetik: **(ku béeytal a yéeyik maanal ti' u p'éeli')**

- in chiimpoltik tu láakal máak
- in tsolnu'uktik máax nojoch, wa ma' tu chiimpoltik a'almajt'aano'ob.
- In much'ikinbáa yéetel u láak' máako'ob tia'al k ts'o'oksik talamilo'ob, ku loobiltiko'on.
- In wáantik máax k'a'abet ti'
- In takpoltik u yúuchul loob wa péech'óolil
- In táakpajal yéetel ma'alo'ob tuukul tia'al u jóok'ol táanil in kaajal.
- In k'áatik ti' nukuch máak, ka' u chiimpolto'on.

CHÚUKBES LE CHAN TUUKULO'OBA':

19. TENE' IN K'ÁAT MA' U KA YANTAL MÉXICO...

20. A WOJE'EL KA'ACH WA WEY MÉXICOE' YAAN JUMP'ÉEL TÚUMBEN A'ALMAJ T'AAN TIA'AL MEJEN PAALAL, X LO'BAYAN YÉTEL TÁANKELEMO'OB, WA LEY GENERAL DE LOS DERECHOS DE NIÑAS, NIÑOS Y ADOLESCENTES JAA MA'ATECH

U juum u in t'aane' ku xook tia'al ka yanak jump'éel noj lu'um tu'ux yaan jets'eknakil yéetel tojil kuxtal.

K'áat chi' tia'al mejen paalal, x lolo' bayan yéetel táankelmo'ob 2015

10 tak 13
ja'abo'ob tio'ob

MUCH TS'IBT LE BA'AX KU K'ÁATAL TECHO'. WA YAAN BA'AX MA' TA NA'ATIKE' K'ÁAT TI' LE MÁAX KALÁANTIK LE CASILLAO'.

- XIIB** wa ko'olel **JA'ABIL** 10 11 12 13 **KA BIN WA XOOK WÁA** JAA MA'ATECH
- BA'AX KA XOKIK** kinder wa secundaria **BA'AX JA'ABIL** 1° 2° 3° 4° 5° 6°
- LE NAJIL XOOK TU'UX KA BINO'** tia'al gobierno wáa tia'al gobierno

Ti' le k'áatchio'oba', le ba'ax ken a yéey tia'al a núukike' unaj a ts'ibtik tu tséele', jump'éel chan

1. ku béeytal wa in jáak'alb a'alik ba'ax kin tukultik yéetel ba'ax kin wu'uyik JAA MA'ATECH
2. kin tukultike', miiin ken nojoch máakchajakene', yaan u ma'alobtal kuxtal ti' bix yanik bejlae JAA MA'ATECH
3. je'el máaxe' ku chiimpoltik bixeni' JAA MA'ATECH
4. ma' sajaken
 - Tin taanaji' JAA MA'ATECH
 - Tu najil xook yéetel tu bak' paach JAA MA'ATECH
 - Yóok'ol wa jáalbej JAA MA'ATECH

5. tu'ux kajakbalene' yaan ma'alo'ob kúuchilo'ob tia'al in náaysik in wóol yéetel tia'al in péeksik in wiinklal..... JAA MA'ATECH

6. tu'ux kajakbalene', ku k'a'ayta'al drogas ti' mejen paalal beey xan ti' x lo'bayan yéetel táankelmo'ob..... JAA MA'ATECH

7. in wilmaj bix u loobilta'al, u láak' mejen paalal..... JAA MA'ATECH

8. tene' loobilta'anen
tin taanaj..... JAA MA'ATECH
najil xook..... JAA MA'ATECH
joka'anen xíimbal..... JAA MA'ATECH

9. a'ala'anten ba'al wa poch'a'anen
tin taanaj..... JAA MA'ATECH
najil xook..... JAA MA'ATECH
joka'anen xíimbal..... JAA MA'ATECH

10. beta'an wa ku beeta'al u loobilta'al in wóol. (a'alaj ba'al, pooch'il)
tin taanaj..... JAA MA'ATECH
najil xook..... JAA MA'ATECH
joka'anen xíimbal..... JAA MA'ATECH

11. beeta'an wa ku beeta'al ten óolal
tin taanaj..... JAA MA'ATECH
najil xook..... JAA MA'ATECH
joka'anen xíimbal..... JAA MA'ATECH

12. táakpaja'anen ti' loobiltaj..... JAA MA'ATECH

13. ku beeta'al in táakpajal kex ma' in k'áat ti' jun múuch' meenaj k'aaso'ob wa delincuentesí'..... JAA MA'ATECH

14. in k'ubmaj in wóol...
Ti' in láak'o'ob..... JAA MA'ATECH
Ti' soldados..... JAA MA'ATECH
Ti' in kaansajo'ob..... JAA MA'ATECH
Ti' máaxo'on jo'olintik najil xook..... JAA MA'ATECH
Máaxo'ob kaja'ano'ob tu tséel in taanaj..... JAA MA'ATECH
Jala'acho'ob..... JAA MA'ATECH
In éetailo'ob..... JAA MA'ATECH
Kanan kaajo'ob..... JAA MA'ATECH

15. Wa yaan ten talamil, yéetel wa nuka'aj beetbil ten lobe', kin k'áatik áantaj ti'...
Ti' in láak'o'ob..... JAA MA'ATECH
Máaxo'ob kaja'ano'ob tu tséel in taanaj..... JAA MA'ATECH
Ti' in kaansajo'ob..... JAA MA'ATECH
U mola'ayil jala'acho'ob..... JAA MA'ATECH
In éetailo'ob..... JAA MA'ATECH
Ti' soldados..... JAA MA'ATECH
Ti' máaxo'on jo'olintik najil xook.....
Kanan kaajo'ob..... JAA MA'ATECH
Ma' in wojel máax ti' je'el in k'áatik áantaje'..... JAA MA'ATECH

16. tia'al ka yanak jets'eknakil yéetel ma'alob bisajbail tu najil in xooke', le ba'alo'oba' je'ela', jach je'el u yáantajo'obe': **(ku béeytal a yéeyik maanal ti' u p'éeli')**

- ka chíimpolta'ako'on tumeen kaansajo'o ichilo'one' ka k paklan chíimpoltbáa.
- Ka ts'aatáanta'ak tu najil ba'ax k tukultik
- Le ba'ax jets'a'an tia'al chíimpoltbile', u si'ipilile' ka keet k'a'abetkúunsa'al tia'al je'el máaxe'